sügavamal savi sisaldav moreenküngas, mida pinnalt liiv katab. Lõunaosas on Virtsjärv madal, umbes 2 m, ja vaikse ilmaga vesi selgem kui põhja pool.

Virtsjärvest 2.5 km ida pool seisab 18 ha suurune Andres- ehk Mustjärv, mida ühendab Virtsjärvega soo ja millest veel hiljuti voolanud oja Virtsjärve. Nüüd on järv kinni kasvamas; teda ümbritseb jaolt lage, jaolt jässik-kaski kasvatav soo. Soodes, iseäranis kihelkonna lõuna- ja edelaosas, leidub rohkesti väikesi mädajärvi, mis lähemal ajal kõik täiesti hävivad. Moreenjärvi kihelkonnas ei ole. Kinkude vahelised sulglohud on suutnud tekitada ainult vähemaid soid.

Laia-ulatuslisemad s o o d, mis enamasti niitudena kasutatud, esinevad ürgorgudes ja Virtsjärve madalal idakaldal. Laiemaist soist võiks nimetada Mustamäe sood kihelkonna edelaosas Vennaru talude juures ja Kiivita sood Kirepi koolimaja juures. Soine ja metsane on ka kihelkonna põhjaosa vastu Konguta piiri, osa Sälgimäe metsast ja Salulaas Virtsjärve ääres.

P õ h j a v e s i. Et pinnareljeef vahelduv, asub ka põhjavesi mitmesuguses sügavuses. Kaevude sügavus kõigub 6 ja 30 m vahel, kõige sügavam (30 m) Hundi karjamõisas Aakre vallas. A l l i k a i n a tuleb põhjavesi nähtavale mäenõlvul ja soodes; sagedasti sisaldab vesi rauaroostet. Retsniku talu juures, Andresjärve voolava ojakese oruveerul, voolab 3 m kõrguselt välja külm allikas, mille vett ei võivat kahjuta juua. Mäelooga külas Tani talu karjamaal on rauaallikas ja sealsamas Käpa talu koplis harilik allikas. Vähemaid tähtsuseta allikaid leidub kihelkonnas mitmes kohas. Allikate rida läheb Rootsi talude ligidalt läbi Pühaste küla Valguta poole; rahvas nimetab seda „allikate soonatuseks".

Taimkate. Madalamas niiskes ja liivases kihelkonna edelaosas valitsevad laiemad metsad, nende vahelistel voortel põllud, keskmisel ja kagupoolsel künklisel pinnal domineerivad kultuurmaistud, põllud, vaheldudes väikeste segametsa-tukakestega lohkudes või kõrgemate kinkude tipul; kirde pool liivapinnal võtavad jälle metsad võimust. Lääne- ja edelametsad on enamasti okasmetsad liivakünkail ja tasandikel või soos. Mänd edendab siin peaosa, jaolt täisealise palgimetsana, jaolt noore istutatud või külvatud kultuurmetsana. Metsa-alust liivapinda katavad sammal, kanarbik, palukavarred ja tavaliselt ka kuni 3 m pikad kadakad. Rahvas nimetab seesuguseid liival kasvavaid metsi paludeks. Tähtsamad neist on: Niguri mets, mis ulatub Purtsi talust kihelkonna lõunapiirini, Vuti palu — samanimelise talu juures, Mustamäe palu — Aakre mõisa ja Pühaste küla vahel, Sälgimäe mets — Kaarna talust põhja pool ja Salulaas — Virtsjärve ääres.

Pea samasugust liivapinna metsadele omast laadi kannavad kirdepoolsed metsad, iseäranis Elva ümbruses. Uderna mõisast ida pool asub pikk palu ja Hellenurme mõisast idas Lehmalaas, põlisem ümbruskonna mets. Suuremad laaned on okasmetsad, vähemais tukkades sega- või lehtmetsad. Üle kihelkonna esinevad järgmised metsapuud: kuusk, mänd, kask, lepp, haab, kadakas, sarapuu, pärn,